

De Heilig - Hartkapel te Moerkerke

Jan De Mey.

In 2004 publiceerde de heemkundige kring VZW "t Zwin rechteroever grondgebied Damme" de "Damse Kapellenroute", opgemaakt door Romain Verniest, Hendrik De Leyn en Denis Raman. Als kapel nummer 40 staat de Heilig - Hartkapel vermeld, langs de Sijseelse steenweg, ter hoogte van de Brieversweg. Het is de enige kapel op het grondgebied van het huidige Damme, die toegewijd is aan het Heilig- Hart van Jezus.

De kapel werd gebouwd door de juffrouwen Hélène (1862-1941) en Berthilde (1864-1912) de Cock uit Brugge, niet in 1870 maar in oktober-november 1908. Over bouw en aankleding van de kapel zijn in privé-bezit een aantal documenten bewaard. Ook over de reden voor de nogal uitzonderlijke toewijding aan het Heilig Hart kan een mogelijke verklaring worden gevonden.

De metselwerken werden uitgevoerd door Abel Goethals, metselaar te Sijsele. De totale factuur bedroeg 389,08 frank. "Weduwe A. Verleye en Zoons" te Sijsele voerden de timmerwerken uit voor een bedrag van 111,63 frank. Alphonse Jonckheere-Bittremieux, schaliedekker te Sint-Kruis stond in voor de dakbedekking en het lood-en zinkwerk. Dit kostte 103,81 frank. G. Braem, steenhouwer aan de Gistelsesteenweg te Sint-Andries leverde het arduin mits 57 frank. De tegels waren afkomstig van de firma H. De Clercq-De Maesschalk uit de Dampoortstraat te Brugge: vier vierkante meter mits 6,80 frank.

Michel D'Hondt, beeldhouwer te Brugge (1848-1932), leverde op 17 juni 1922 een gepolychromeerd beeld van het Heilig- Hart. De kostprijs, verpakking en verzending inbegrepen, beliep 96,75 frank. We hebben er het raden naar welk beeld oorspronkelijk in de kapel stond. Ook een Heilig- Hartbeeld of eventueel een Onze-Lieve-Vrouwbeeld?

De devotie tot het Heilig- Hart bestond reeds in de middeleeuwen, vooral in de vrouwenkloosters van contemplatieve strekking. Maar ook in de mannenkloosters van Franciscanen, Dominicanen, Benedictijnen en Cisterciënzers bloeide deze verering. Een grote stimulans kwam op het einde van de 17^e eeuw door de visioenen van de Heilige Margaretha-Maria Alacoque (1647-1690) te Paray-le-Monial. In 1765 werd een officie ter ere van het Heilig- Hart van Jezus goedgekeurd. Paus Pius IX (1846-1878) schreef in 1856 het feest voor in de ganse Rooms Katholieke Kerk op de derde vrijdag na Pinksteren. De toewijding van de wereld aan het Heilig Hart gebeurde door paus Leo XIII (1878-1903) in 1899. Vooral de Jezuïeten stumuleerden de vieringen van de eerste-vrijdag en de juni-maand ter ere van het Heilig- Hart. (J.J.M. Timmers, Christelijke Symboliek en iconografie, De Haan-Weesp, p. 58 – Winkler Prins Encyclopedie, 6^e druk, deel 10, verbo Heilig Hart-devotie, p. 466)

Tussen 1879 en 1885 bouwden de Jezuïeten een nieuwe kerk in de Vlamingstraat te Brugge. Deze kerk in neogotische stijl werd opgetrokken naar de plannen van de Brugse, in Brussel wonende architect Louis Pavot. De kerk werd toegewijd aan het Heilig- Hart. Het Heilig- Hartbeeld prijkt nog altijd op de makelaar van de ingangspoort. (B. Beernaert, L. Constandt, J.-P. Esther, M. Struye, P. Van Vlaenderen, Brugse Gevelgids, Brugge, 1982, p. 57-58)

Omstreeks 1896 kwamen de juffrouwen Hélène en Berthilde de Cock in de Kortewinkel wonen, waar ook het klooster van de paters Jezuïeten gevestigd was. De nabijheid van de Heilig- Hartkerk en hun relaties met hun burens kunnen de reden geweest zijn waarom de kapel die ze op Moerkerke lieten bouwen aan het Heilig-Hart werd toegewijd.

Het avontuur van Staf

Johan Ballegeer (+)

Over Staf heb ik uitvoerig verteld in ons tijdschrift in het eerste nummer van 2001. Er vallen echter wel dramatischer verhalen over hem op te dissen. Staf was niet alleen een eersterangs stroper, maar ook een gedegen timmerman en ploegbaas bij aannemer Amedée Boi. In 1941 werd Boi burgemeester van Lissewege. Of dit voor het VNV was of voor De Vlag zal Boi misschien zelf niet goed geweten hebben. Boi waaide mee met de wind. Hij werkte dus wel voor de Duitse bezetter. Zijn gemeentesecretaris die ik vergat te vermelden in mijn boek 'Lissewege bezocht' werd André Lestienne. Later gefusilleerd.

Toen de Duitsers massaal volk opriepen om het Gouvernement-Generaal (Ostland), zeg maar Litauen, te bezaaien met bunkers, te verdedigen, te koloniseren stond Boi op de eerste rij. Bij Kaunas in het Memelgebied kocht hij enkele duizenden hectaren voor één Reichsmark de hectare. (toen was 1 RM gelijk aan 12,5 BEF of € 0,31). Het was gewoon geconfisqueerde grond van Joden. Of hij die ooit betaald heeft betwijfel ik, Boi kennende. Boi zou er een heel dorp bouwen.

Nu ging zijn volk wel gewillig mee, o.a. mijn oom Aimé Neyts. De rest kan men zien in 'Lissewege in oude prentkaarten'. Er ging zelfs een onderwijzer mee, namelijk een zekere Marannes van Blankenberge. Want ook de vrouwen en de kinders zouden naar het 'Neu-Lissewege' trekken.

Wie er niet mee wilde was Staf Smit, de meestergast van de bende. Staf was immers in de Weerstand. Twee van zijn zoons zaten zelfs in de bak in Finow bij Eberswalde (Pommeren) samen met Kamiel Claeys.

'Als je mijn zoons uit den bak kunt halen,' beloofde Staf.

'Dat doe ik,' beloofde Boi.

Op zijn korte pootjes dribbelde Amedée van de Ortskommandant (Major Stephani ?), naar de grote kop van de organisation Todt, naar de Werbestelle en zelfs naar de Gestapo in Brussel.

In de Werbestelle vroegen ze Boi hoeveel man hij wel had.

'Vijftig,' loog Boi.

'En hoeveel betonmolens?'

'Vijf!' beweerde de would-be kolonisator van het Oosten. Hij had er wel één.

'En hoeveel LKW?'

Wat mochten LKW zijn? Toen schoot het Boi te binnen dat hij een kramakkelijk ding had dat op houtgas draaide. Als hij wilde draaien.

En François en Georges kwamen vrij!

Of waren het Abel en Free?

In elk geval werden Staf en Amedée naar Brussel uitgenodigd. Ze schoven er aan voor een diner in grote stijl.

'Zie', vertelde Staf. 'Er stonden meer talloren en pinteglazen op tafel of dat mijn wuuf in heur spiende heeft. En ferschetten en messen! 'k Heb er een stuk of zes in mijn binnenzak gestoken.'

Er werd gesmoefeld en gezopen en op 't einde sprong die grote kop recht. Hij stak zijn hand naar 't plafond om te tonen hoe hoog de sneeuw in Rusland lag en riep:

'Heil Hitler.'

Boi ook. Die kende het klappen van de zweep.

Staf ook.

'Ook 'n hele liter!' riep Staf.

Ondertussen begonnen de Lissewegenaars '*langsam aber sicher*' de voor hen bestemde trein te laden die in het station op een zijspoor wachtte. *Langsam aber sicher*. Vooral langzaam.

Staf, de andere waarschijnlijk ook, propten de wrakke camion en de oude betonmolen vol met tabak en andere niet bederfbare smokkelwaar.

Op zekere nacht werden hier en daar in het dorp volgend karamellenvers aangeplakt

Staffje Smit,
Eerst met ons wit
Nu zo zwart als een zwarte schoe
Trekt met Boi naar Litauen toe.

Van mijn vader moest ik meteen dit gewrocht gaan copiëren. Deze literaire verzetsdaad heeft heel zeker drie Duitse divisies verslagen.

Naer Ostland willen wij varen...

Ik weet zeker dat ook mijn tante Florida mee was. Was zij of haar man zo Duitsgezind? En dat nadat ze in 1940 op de vlucht in Frankrijk door een Duits vliegtuig een kogel door haar lever had gekregen? En na de oorlog werd ze door de Weerstand (waar haar broer bij was) kaal geschoren. Vooral dit laatste hielp de oorlog verkorten. Geen van heel die bende was Duitsgezind. Noch Duitsgezind, noch Engelsgezind. Ze wilden eten. Ze gingen mee met de bende en de Duitse voorzieningen van de Krankenkasse (mutualiteit) waren niet te vergelijken met deze van het thuisland. Ook de vrouw van Staf en zijn mooie dochter Meise Blomme was mee. Boi was sluer. Die liet zijn vrouw thuis. Zijn zoon Germain was wel lid van de SS-Standarte Flandern. Hij werd in november 44 bij verstek ter dood veroordeeld. Verbleef in Zwitserland en werd later een tijdje directeur van de Vrije Radio Roya. Al die mensen werden gewoon gedragen door l'air du temps.

Boi vertelde mij, dat de zoons Desmedt pas een week in Litauen waren of ze liepen alweer met een revolver in hun zak.

De Vlamingen sliepen aanvankelijk in een oude school. En toen er eindelijk enkele houten barakken recht stonden, waren de Russen daar. In verspreide slagorde trokken de Vlamingen terug naar huis.

Ik kwam toevallig voorbij het gemeentehuis toen men Staffje aan handen en voeten gebonden van een wagen sleurde en hem begon te schoppen en te

slaan, waar men hem maar raken kon. Wat ook weer de oorlog bekortte. Stafs tanden vlogen uit zijn mond. het bloed liep over het trottoir? Mijn sympathie voor weerstand en bevrijding was op slag verdwenen. Als dat weerstand was!

Het was afgrijselijk om zien.

Wat had Staf misdaan?

Niemand verklikt. Wel zijn zoons en Kamiel Claeys uit de bak gehaald. Veel gewerkt. Nooit gedopt. Heerlijk gestroopt.

Boi kreeg na de oorlog twaalf jaar voor economische collaboratie. Hij zat er zes jaar van. Ik kreeg twaalf schoolschriftjes van hem. Zijn dagboeken die hij in de bak had geschreven. Onleesbaar.